

Työeläkelaitoksille

OSA-AIKAELÄKE ERI ELÄKEJÄRJESTELMISTÄ

Eläketurvakeskuksen yleiskirjeessä 35/86 on annettu osa-aikaeläkkeen soveltamisohteet. Tässä yleiskirjeessä annetaan ohjeita tilanteista, joissa työntekijä hakee osa-aikaeläkettä samanaikaisesti sekä julkiselta että yksityiseltä puolelta. Yleiskirje on suunnattu osa-aikaeläkkeen neuvontaa ja laskentaa hoitaville henkilöille.

Yleiskirjeessä selostetaan valtion eläkelain ja kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön osa-aikaeläkettä koskevia säännöksiä ja verrataan niitä yksityisen puolen säännöksiin. Yleiskirjeessä annetaan myös ohjeet osa-aikaeläkkeen laskemisesta niissä tapauksissa, joissa osa-aikaeläkettä haetaan samanaikaisesti kahdesta eläkejärjestelmästä.

ELÄKETURVAKESKUS

Pentti Koivisto

Tapio Karsikas

Lakiosasto

21.11.1989

OSA-AIKAELÄKE ERI ELÄKEJÄRJESTELMISTÄ

SISÄLLYSLUETTELO

sivu

1 Osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset	2
1.1 Ikä	2
1.2 Estävä eläke	2
1.3 Kokoaikatyövaatimus ennen eläkkeelle siirtymistä	3
1.4 Pitkän työhistorian vaatimus	4
1.5 Tulevan ajan vaatimus	4
1.6 Työajan alenemavaatimus	5
1.7 Ansion alenemavaatimus	5
1.8 Osa-aikatyön yhdenjaksoisuusvaatimus	7
1.9 Vakiintunut ansio	7
2 Osa-aikaeläkkeen laskeminen	8
2.1 Osa-aikaeläke useamman lain mukaisesti laskettuna	8
2.2 Ansionaleneman suhteellinen jakaminen eri lakien kesken ..	10
2.3 Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä	16
3 Julkisen sektorin eläkkeen karttuminen osa-aikaeläkkeen aikana	18
4 Osa-aikaeläke muuksi eläkkeeksi	18
4.1 Osa-aikaeläke vanhuuseläkkeeksi	18
4.2 Osa-aikaeläke työkyvyttömyyseläkkeeksi	22
4.3 Osa-aikaeläke yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi	23
4.4 Osa-aikaeläkkeen jälkeen työttömyyseläke	23
4.4.1 Työttömyyspäivärahaoikeus osa-aikatyön jatkuessa ...	23
4.4.2 Työttömyyspäivärahaoikeus osa-aikatyön päättyessä ..	24
5 Osa-aikaeläkkeen saajien ansiotyön seuranta	24
5.1 Eläkelaitoksen valvontatoimet	25

LIITE Taulukko osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksistä

Lakiosasto

21.11.1989

OSA-AIKAELÄKE ERI ELÄKEJÄRJESTELMISTÄ

Julkisen sektorin joustavan eläkeikäjärjestelyn tultua voimaan 1.7.1989 osa-aikaeläke sisältyy myös julkisen sektorin eläkejärjestelmiin. Näiden muutosten jälkeen osa-aikaeläkkeen voi saada TEL:n, LEL:n, MYEL:n, YEL:n, VEL:n, KVTEL:n ja KiEL:n sekä muiden julkisten eläkejärjestelmien mukaisesti, mutta ei TaEL:n eikä MEL:n nojalla.

Julkisen sektorin eläkelakien osa-aikaeläkettä koskevat säännökset eroavat yksityisen sektorin säännöksistä useissa kohdissa. Tässä yleiskirjeessä on annettu ohjeet osa-aikaeläkkeestä niissä tilanteissa, joissa osa-aikaeläkettä haetaan myös julkisen sektorin eläkelakien mukaisesti. Muutoin osa-aikaeläkkeestä yleiskirjeessä 35/86 annetut ohjeet jäävät edelleen voimaan.

1
Osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset

Osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset eroavat eri eläkejärjestelmissä. Valtion eläkelain säännökset ja kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön määräykset ovat kuitenkin varsin yhteneväiset. Seuraavassa on vertailtu TEL:n, VEL:n ja KES:n osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksiä (TEL 4 f §, VEL 9 d §, KES 13 §).

1.1
Ikä

TEL:n mukaan oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 60 mutta ei 65 vuotta täyttäneellä työntekijällä.

VEL:n ja KES:n mukaan oikeus saada osa-aikaeläkettä on 58 vuotta täyttäneellä henkilöllä.

1.2
Estävä eläke

TEL:n mukaan osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksenä on, että henkilöllä ei ole oikeutta saada TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä. Sellainen eläke, johon henkilöllä olisi oikeus, mutta jota hän ei ole hakenut, ei ole estävä eläke.

Vaikka tämä edellytys on määritelty hieman eri tavalla julkisella sektorilla (...ei saa...), säännöstä tulkitaan samoin kuin vastaavaa TEL:n säännöstä. Osa-aikaeläkettä ei siis voi saada henkilö, joka jo ennestään saa joko yksityisen tai

Lakiosasto

21.11.1989

julkisen sektorin muuta työeläkettä kuin osa-aika-eläkettä.

1.3

Kokoaikatyövaatimus ennen eläkkeelle siirtymistä

TEL:n mukaan edellytyksenä on, että hakija on ollut osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen tai muuhun siihen verrattavaan eläkkeeseen oikeuttavassa kokoaikaisessa ansiotyössä. Hakijan katsotaan olleen kokoaikaisessa ansiotyössä, jos hänen työaikansa on ollut asianomaisella alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen enimmäistyöajan pituinen tai jos hakija on samanaikaisesti kahdessa tai useammassa (TEL 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien alaisessa) ansiotyössä ja hänen yhteenlaskettu työaikansa on vähintään 35 tuntia viikossa.

VEL:n mukaan edellytyksenä on, että hakija ennen osa-aikatyön alkamista on ollut 5 viimeisen vuoden aikana vähintään 3 vuotta sellaisessa kokoaikatyössä, jossa hänen työansionsa VEL:n alaisessa työssä ja muussa TEL 8 §:n 4 momentissa mainitun lain alaisessa toiminnassa on yhteensä vähintään TEL 1 §:n 1 momentin rajamäärä nelinkertaisena (3516 mk v. 1989).

Esimerkki 1

Henkilöllä on VEL-palvelusta viimeiset 3 vuotta. Ensimmäisenä vuonna ansiot ovat jääneet alle 3516 mk/kk. Toisena ja kolmantena vuotena VEL-palveluksesta ja TEL-työsuhteesta saadut ansiot yhteensä ylittävät rajamäärän.

1 v	2 v	3 v
VEL	VEL	VEL
	TEL	TEL

VEL-osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset eivät täyty, koska ansiotulo on yhtenä 3 viimeisestä vuodesta jäänyt alle nelinkertaisen TEL 1 §:n 1 momentin 2 kohdan rajamäärän.

KES:n säännös vastaa VEL:n säännöstä.

TEL:n 12/18 kuukauden vaatimusta vastaa siis julkisen sektorin 3/5 vuoden vaatimus. Tässä yhteydessä kaikissa järjestelmissä otetaan huomioon sellaisten-

Lakiosasto

21.11.1989

kin eläkelakien piiriin kuuluvat työt, joista osa-aikaeläkettä ei voida myöntää, kuten esimerkiksi TaEL:n tai MEL:n alaiset työt.

1.4

Pitkän työhistorian vaatimus

TEL:n mukaan hakijalle tulee olla karttunut osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään 5 vuotta. LEL-työsuhteessa saatujen ansioiden perusteella karttumisaika otetaan huomioon LEL 4 §:n 5 momentin mukaisesti.

Pitkän työhistorian vaatimuksen täyttymistä laskettaessa otetaan huomioon kaikki työeläkelakien piiriin kuuluva ansiotyö, siis myös julkisen sektorin eläkelakien sekä TaEL:n ja MEL:n alainen ansiotyö. LEL:n piiriin kuuluvan työn ajallista pituutta arvioidaan siten, että TEL 1 §:n 1 momentin rajamäärän suuruinen ansio vastaa yhden kuukauden työssäoloaikaa (LEL 4 § 5 mom).

VEL:n mukaan osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että hakija on ennen osa-aikaeläkkeen alkamista ollut VEL-eläkkeeseen oikeuttavassa palveluksessa 5 viimeisen vuoden aikana vähintään 3 vuotta. Tästä ajasta täytyy olla yhdenjaksoista palvelusta ennen osa-aikaeläkkeen alkamista vähintään 6 kuukautta. Muuta julkisen sektorin palvelusta kuin VEL:n alaista palvelusta ei oteta huomioon näitä vähimmäispalvelusaikoja laskettaessa.

Myös KES:n mukaan osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää lisäeläketurvan saamiseen vaadittavaa vähimmäispalvelusaikaa ennen osa-aikaeläkkeen alkamista. KES:n mukaan edellytetään, että hakija on ennen osa-aikaeläkkeen alkamista ollut kunnalliseen eläkkeeseen oikeuttavassa palveluksessa 5 viimeisen vuoden aikana vähintään 3 vuotta. Tästä ajasta täytyy olla yhdenjaksoista palvelusta vähintään 4 kuukautta välittömästi ennen osa-aikaeläkkeen alkamista. Näitä vähimmäispalvelusaikoja laskettaessa ei oteta huomioon muuta julkisen sektorin palvelusta kuin KVTEL:n alaista palvelusta.

1.5

Tulevan ajan vaatimus

TEL:n mukaan edellytetään, että hakijan TEL:n piiriin kuuluvan työsuhteen perusteella otettaisiin eläkettä määrättäessä huomioon eläkeiän saavuttami-

Lakiosasto

21.11.1989

seen jäljellä oleva aika, samaan tapaan kuin jos hän osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

Vastaava tulevan ajan vaatimus liittyy myös muiden yksityisen sektorin työeläkelakien mukaisesti myönnettäviin osa-aikaeläkkeisiin. Tulevan ajan vaatimusta ei täytä se, että TaEL:n tai MEL:n piiriin kuuluvan ansiotyön perusteella otettaisiin huomioon tuleva aika.

VEL:n ja KES:n mukainen tulevan ajan vaatimus vastaa TEL:n säännöstä. Tosin julkisella puolella jo vaatimukset 6 ja 4 kuukauden yhdenjaksoisesta palveluksesta välittömästi ennen osa-aikatyöhön siirtymistä johtavat siihen, että tuleva aika jo tällä perusteella liittyy julkisen puolen palvelukseen. Julkisella sektorilla tulevan ajan vaatimus estää osa-aikaeläkkeen saamisen, jos vanhuuseläkeikä on jo täyttynyt, koska vanhuuseläkkeeseen ei voida liittää tulevaa aikaa. Koska julkisella sektorilla vanhuuseläkeikä on 63 vuotta, osa-aikaeläke voi alkaa viimeistään kuukautta ennen 63 vuoden ikää.

1.6

Työajan alenemavaatimus

TEL:n mukaan edellytetään, että hakijan työaika on vähentynyt niin, että jäljellä oleva keskimääräinen työaika mukaan lukien myös työaika muussa (TEL 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien alaisessa) ansiotyössä on yhteensä vähintään 16 tuntia ja enintään 28 tuntia viikossa; viikoittaisen työajan vaihdellessa jäljellä oleva työaika lasketaan keskiarvona enintään 16 viikon pituiselta ajanjaksoilta.

VEL:ssa ja KES:ssä ei ole säädetty tarkkaa työajan alenemavaatimusta. Työajan vähentyminen ei saa merkittävästi poiketa ansiotulojen vähentymisestä.

1.7

Ansion alenemavaatimus

TEL:n mukaan edellytetään, että hakijan ansiotulo TEL:n piiriin kuuluvassa työssä on vähentynyt. Työntekijän kaikesta jäljelle jäävästä osa-aikatyöstä saaman ansiotulon tulee olla vähintään 35 ja enintään 70 prosenttia (TEL 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien alaisten) ansiotulojen yhteenlasketuista vakiintuneista ansiotuloista, kuitenkin vähintään TEL 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn markkamäärän suuruinen; työajan vähentyminen ei

Lakiosasto

21.11.1989

kuitenkaan saa olennaisesti poiketa ansiotuloissa tapahtuneesta vähentymisestä.

Maatalousyrittäjien ja yrittäjien on vähennettävä yrittäjätoimintansa joko puoleen tai lopetettava se kokonaan. Yrittäjällä voi olla puolitetun yrittäjätoiminnan ohella muuta TEL 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien alaista palvelusta, kunhan jäljelle jäävän yrittäjätoiminnan ja muun palveluksen yhteismäärä täyttää jäljelle jäävän työajan (16-28 t/vko) ja -ansion (35-70 % vakiintuneesta ansiotulosta, vähintään 880 mk/kk) vaatimukset.

Jos yrittäjä lopettaa yrittäjätoimintansa kokonaan, edellytetään, että hän jatkaa muun eläkelain piiriin kuuluvassa ansiotyössä täyttäen jäljelle jäävän työajan ja -ansion vaatimukset.

VEL:n mukaan hakijan työajan ja ansiotulon VEL:n alaisessa palveluksessa tulee olla vähentynyt niin, että ansiotulo jäljelle jäävässä (TEL 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien alaisessa) työssä on yhteensä vähintään 40 % ja enintään 60 % ennen vähentämistä hakijalla olleesta vakiintuneesta ansiotulosta, kuitenkin vähintään TEL 1 §:n 1 momentissa mainitun rajamäärän suuruinen, jolloin työajan vähentyminen ei saa merkittävästi poiketa ansiotulojen vähentymisestä.

KES:n säännös vastaa VEL:n säännöstä.

Työajan ja ansion vähentyminen lasketaan kaikissa eläkejärjestelmissä kokonaistyöajan ja yhteenlasketujen ansioiden perusteella. Työajan ja ansion vähentyminen voi tapahtua myös siten, että eläkkeensaaja lopettaa kokonaan työskentelynsä yksityisellä sektorilla, mutta jatkaa ansiotyötään tarvittavassa määrin julkisella sektorilla tai päinvastoin.

Lakiosasto

21.11.1989

Esimerkki 2

YEL-osa-aikaeläke ja VEL-osa-aikaeläke. Muut osa-aikaeläkkeiden saamisen edellytykset täyttyvät.

		65
YEL 5 000 mk/kk	YEL 2 500 mk/kk	
	VEL 3 000 mk/kk	
VEL 5 000 mk/kk		

YEL-ansion alenemavaatimus täyttyy, koska YEL-ansiot ovat vähentyneet puoleen.

YEL-osa-aikatyön ansioiden ja VEL-osa-aikatyön ansioiden yhteismäärä saa olla enintään 60 prosenttia YEL- ja VEL-kokoajatöiden ansioiden yhteismäärästä, jotta henkilöllä olisi oikeus osa-aikaeläkkeeseen sekä VEL:n että YEL:n mukaan. Tässä YEL- ja VEL-osa-aikatyön ansiot ovat yhteensä 55 prosenttia YEL- ja VEL-kokoajatöiden ansioiden yhteismäärästä, joten jäljelle jäävää ansiota koskevat edellytykset täyttyvät. VEL- ja YEL-osa-aikatöiden tulee yhdessä täyttää myös TEL:n jäljelle jäävää työaikaa koskeva vaatimus.

1.8

Osa-aikatyön yhdenjaksoisuusvaatimus

TEL:n mukaan osa-aikaeläkkeen saaja ei saa olla yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pitempää aikaa; tähän kuuden viikon jaksoon ei lueta vuosilomaa eikä aikaa, jolta työntekijä saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa.

VEL:n ja KES:n osa-aikatyön yhdenjaksoisuusvaatimus vastaa TEL:n säännöstä, mutta vuosiloman lisäksi säännöksissä mainitaan vuosilomaan verrattava aika, jota ei myöskään lueta kuuden viikon jaksoon. Vuosilomaan verrattavaa aikaa voi olla esimerkiksi kesäaika opettajalla.

1.9

Vakiintunut ansio

TEL:n mukaan vakiintuneena ansiona pidetään eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siitä työsuhteesta, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon tuleva aika, jos hakija osa-aikaeläkkeen

Lakiosasto

21.11.1989

alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. Vakiintuneena ansiona pidetään sitä ansiota, joka hakijalla oli kokoaikatyössä ennen osa-aikatyön alkamista.

Vakiintunut ansiotulo määräytyy kaikkien niiden toimintojen perusteella, joista hakijalla eläketa-
pahtumahetkellä on tulevan ajan oikeus. Huomioon otetaan siis myös TaEL:n ja MEL:n alaisesta ja julkisen sektorin työskentelystä saadut ansiot, jos näiden työskentelyjen perusteella on oikeus tulevaan aikaan. Rinnakkaisuustilanteissa lasketaan yhteen edellä mainitut ansiot.

VEL:n ja KES:n säännökset vastaavat TEL:n säännöstä.

2

Osa-aikaeläkkeen laskeminen

TEL:n mukaan osa-aikaeläke on hakijan eläkkeelle siirtymisiästä riippuen 44 - 64 prosenttia kokoaikatyössä saadun vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikatyössä saadun ansiotulon erotuksesta (ansionalenema).

VEL:n ja KES:n mukaan osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia ansion alenemasta.

2.1

Osa-aikaeläke useamman lain mukaisesti laskettuna

Julkisen puolen osa-aikaeläkkeen voimaantumisen johdosta on TEL 5 c §:ää muutettu siten, että 1 momenttia sovelletaan osa-aikaeläkkeen perustessa vain yhteen työeläkelakiin.

Silloin kun osa-aikaeläke tulee myönnettäväksi useamman lain mukaan, sovelletaan uutta 5 c §:n 2 momenttia. Momentissa säädetään, miten kukin osa-aikaeläkkeen myöntävä järjestelmä vastaa osuudestaan ansionalenemasta, jonka osa-aikatyöhön siirtyminen aiheuttaa edeltäneeseen kokoaikaiseen työskentelyyn verrattuna.

Kunkin eläkelain mukaisen osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että tämän eläkelain alaista työtä on vähennetty. Jos esimerkiksi rinnakkain jatkuneissa TEL-työsuhteessa ja VEL-palveluksessa ollut henkilö lopettaa VEL-palveluksen, mutta ei lainkaan vähennä TEL-työtään, hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen (edellyttäen että jäljelle jäävää TEL-työtä on riittävästi) vain VEL:n mukaisesti, mutta ei TEL:n mukaisesti.

Lakiosasto

21.11.1989

Esimerkki 3

Henkilöllä on rinnakkain VEL-palvelus ja TEL-osa-aikatyö. Hän jää osa-aikaeläkkeelle VEL:n mukaan 58 vuotiaana. TEL-osa-aikatyö jatkuu. Hänellä ei ole estävää eläkettä, ansiot yhdessä täyttävät VEL:n kokoaikatyön vaatimuksen, VEL-palvelukseen liittyy tuleva aika ja 3/5 vuoden ja 6 kuukauden vähimmäispalvelusaikaa koskevat vaatimukset täyttyvät. TEL-osa-aikatyö jatkuu muuttumattomana 65 vuoden iän täyttämiseen.

	58	60	65
TEL 40 % 4 000 mk/kk	TEL 4 000 mk/kk	TEL 4 000 mk/kk	
VEL 60 % 6 000 mk/kk	***** 18 kk		

Ansion aleneman edellytys VEL-osa-aikaeläkkeessä: TEL-työsuhteessa ansion tulee olla vähintään 40 ja enintään 60 prosenttia TEL- ja VEL-palvelussuhteiden yhteenlasketusta vakiintuneesta ansiosta (eli yhteenlasketuista eläkepalkoista) ja vähintään TEL 1 §:n 1 mom. rajamäärän suuruinen.

VEL-osa-aikaeläkkeen määrä

$$50 \% \times (10\,000 \text{ mk} - 4\,000 \text{ mk}) = 3\,000 \text{ mk/kk.}$$

Tässä tapauksessa ei olisi edellytyksiä TEL:n mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen 60 vuotiaana, koska TEL-työsuhte on ollut osa-aikatyötä alunperinkin ja kokoaikatyövaatimus (välittömästi osa-aikaeläkkeelle siirtymistä edeltäneen 18 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta kokoaikatyössä) ei siten täyty.

Lakiosasto

21.11.1989

2.2

Ansionaleneman suhteellinen jakaminen eri lakien kesken

Kun henkilöllä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen useamman lain mukaisesti, on määriteltävä kunkin eläkejärjestelmän osuus ansionalenemasta.

Ensin lasketaan (TEL 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien alaisten) kokoajatöiden ansioiden (eläkepalkkojen) yhteismäärän ja osa-ajatöiden ansiotulojen yhteismäärän erotus. Erotus jaetaan ansionalenemien suhteessa niiden lakien mukaisiin osiin, joiden perusteella työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen.

Kunkin lain osalle jaettavan ansionaleneman määrä ei kuitenkaan saa ylittää ko. osa-aikaeläkkeeseen oikeuttavan lain piirissä tapahtunutta ansionalenemaa. Sellaisen lain, jonka nojalla ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen, piirissä tapahtunutta ansionalenemaa ei siis jaeta muiden osa-aikaeläkkeeseen oikeuttavien lakien osalle.

VEL:n ja KES:n säännökset osa-aikaeläkkeen laskemisesta silloin, kun vakiintunut ansiotulo määrätään useamman lain mukaisista ansioista, vastaavat TEL:n säännöksiä muutoin, paitsi että eläkkeen määrä on 50 prosenttia VEL:n tai KES:n ansionalenemaosuudesta.

Kokonaisansionalenema jaetaan siis eri lakien mukaisiin osiin ansionalenemien suhteessa eikä minkään lain osuus saa ylittää tämän lain piirissä tapahtunutta ansionalenemaa. Jos minkään lain piiriin kuuluvaa työskentelyä ei ole lisätty osa-aikatyöhön siirtymisen yhteydessä, pääsee samaan lopputulokseen - kuin jakamalla ansionalenemat suhteessa eri lakien mukaisiin osiin - laskemalla kunkin lain osuuden kokonaisansionalenemasta suoraan ko. lain piirissä tapahtuneesta ansionalenemasta.

Lakiosasto

21.11.1989

Esimerkki 4

Hakijalla on rinnakkain jatkuneet TEL- ja VEL-palvelussuhteet. Hän vähentää molempia ja hakee osa-aikaeläkettä molemmista. Tulevaa aikaa, kokoaikatyötä jne. koskevat vaatimukset täyttyvät.

	60	65
TEL 40 % 4 000 mk/kk	TEL 2 000 mk/kk	
VEL 60 % 6 000 mk/kk	VEL 2 000 mk/kk	

TEL-osa-aikaeläkkeen edellytykset:

- jäljelle jäävän työajan vaatimus: TEL- ja VEL-palvelussuhteiden yhteenlaskettu työaika 16 - 28 tuntia
- jäljelle jäävän ansion vaatimus: TEL- ja VEL-palvelussuhteiden työansiot ovat 35 - 70 prosenttia TEL- ja VEL-kokoajatöiden vakiintuneista ansioista (eläkepalkoista).

VEL-osa-aikaeläkkeen edellytykset:

- jäljelle jäävän ansion vaatimus: TEL- ja VEL-palvelussuhteiden työansiot ovat 40 - 60 prosenttia TEL- ja VEL-kokoajatöiden vakiintuneista ansioista (eläkepalkoista). Työajan vähentyminen ei saa merkittävästi poiketa ansionalenemavaatimuksesta.

VEL:n osa-aikaeläkkeen edellytyksistä johtuen myös TEL:n jäljelle jäävää ansiota koskeva edellytys käytännössä asettuu 40 - 60 prosenttiin, jotta hakijalla olisi oikeus osa-aikaeläkkeeseen molemmista järjestelmistä. Tässä tapauksessa TEL- ja VEL-kokoajatöiden eläkepalkat ovat yhteensä 10.000 markkaa kuukaudessa. TEL- ja VEL-osa-aikatöiden yhteenlasketut ansiot ovat 4 000 markkaa kuukaudessa eli 40 prosenttia kokoajatöiden eläkepalkkojen summasta. Osa-aikaeläkeoikeus syntyy molempien lakien mukaisesti.

Eläkkeen määrä

Kokoajatöiden eläkepalkkojen yhteismäärän ja osa-aikatöiden ansioiden yhteismäärän erotus eli kokonaisansionalenema on 6 000 markkaa kuukaudessa.

Lakiosasto

21.11.1989

Tämä jaetaan TEL:n ja VEL:n osalle näiden lakien piirissä tapahtuneiden ansionalenemien suhteessa. (Samaan lopputulokseen pääsee laskemalla osa-aika-eläkkeen määrän suoraan kummankin lain piirissä tapahtuneesta ansionalenemasta.)

TEL-osuus kokonaisansionalenemasta

$$\frac{2\,000\text{ mk}}{6\,000\text{ mk}} \times 6\,000\text{ mk} = 2\,000\text{ mk}$$

VEL-osuus kokonaisansionalenemasta

$$\frac{4\,000\text{ mk}}{6\,000\text{ mk}} \times 6\,000\text{ mk} = 4\,000\text{ mk}$$

Osa-aika-eläkkeet yhteensä

$$\text{TEL } 44\% \times 2\,000\text{ mk} = 880\text{ mk/kk}$$

$$\text{VEL } 50\% \times 4\,000\text{ mk} = \underline{2\,000\text{ mk/kk}}$$

$$\text{Yhteensä} \quad 2\,880\text{ mk/kk}$$

Lakiosasto

21.11.1989

Esimerkki 5

Henkilöllä on ollut rinnakkain MYEL:n, TEL:n ja VEL:n alaista toimintaa. Hän vähentää MYEL-toimintaa vähän, TEL-työnsä puoleen ja VEL-palvelustaan 40 prosenttia.

60	65
MYEL 1 000 mk/kk	MYEL 800 mk/kk
TEL 4 000 mk/kk	TEL 2 000 mk/kk
VEL 5 000 mk/kk	VEL 2 000 mk/kk

Kokoaikatyön eläkepalkat ovat yhteensä 10 000 markkaa kuukaudessa. Osa-aikatöiden ansiot yhteensä ovat 48 prosenttia kokoaikatöiden ansioista eli 4 800 markkaa kuukaudessa. VEL:n ja TEL:n osa-aika-eläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät. MYEL-toiminnan perusteella ei ole oikeutta osa-aika-eläkkeeseen, koska MYEL-toimintaa ei ole vähennetty puoleen.

Eläkkeen määrä

Osa-aika-eläkkeet lasketaan kokoaikatöiden ansioiden (10 000 mk) ja osa-aikatöiden ansioiden (4 800 mk) erotuksesta. Kokonaisansionalenema on 5 200 markkaa. Kokonaisansionalenema jaetaan osa-aika-eläkkeeseen oikeuttavien lakien osalle näiden lakien piirissä tapahtuneiden ansionalenemien suhteessa. Suhteellinen ansionalenemaosuus ei saa ylittää ao. lain piirissä tapahtunutta ansionalenemaa.

Kokonaisansionalenema
 $10\ 000 - 4\ 800 = 5\ 200$

Osa-aika-eläkkeeseen oikeuttavien lakien mukaiset ansionalenemat
 $9\ 000 - 4\ 000 = 5\ 000$

TEL-osuus kokonaisansionalenemasta
 $\frac{2\ 000\ \text{mk}}{5\ 000\ \text{mk}} \times 5\ 200\ \text{mk} = 2\ 080\ \text{mk}$.

TEL-osuus ei kuitenkaan saa ylittää TEL:n piirissä tapahtunutta ansionalenemaa eli TEL-osuus kokonaisansionalenemasta = 2 000 mk.

Lakiosasto

21.11.1989

VEL-osuus kokonaisansionalenemasta

$\frac{3\ 000\ \text{mk}}{5\ 000\ \text{mk}} \times 5\ 200\ \text{mk} = 3\ 120\ \text{mk}.$

VEL-osuus ei kuitenkaan saa ylittää VEL:n piirissä tapahtunutta ansionalenemaa eli VEL-osuus kokonaisansionalenemasta = 3 000 mk.

Koska MYEL:n osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset eivät täyty, MYEL:n ansionalenemaosuutta eli 200 markkaa ei korvata osa-aikaeläkkeellä.

Osa-aikaeläkkeet yhteensä

TEL 44 % x 2 000 mk = 880 mk/kk

VEL 50 % x 3 000 mk = 1 500 mk/kk

yhteensä 2 380 mk/kk.

Lakiosasto

21.11.1989

Esimerkki 6

Ansionaleneman suhteellisella jakamisella eri eläkelakien mukaisiin osiin on merkitystä, jos henkilö on lisännyt työpanostaan sellaisen lain piirissä, joka ei oikeuta osa-aikaeläkkeeseen. Tässä henkilö on lisännyt MYEL:n alaista toimintaansa ja vähentänyt TEL:n ja VEL:n alaista työtään. Jäljelle jäävää työaikaa ja ansiota koskevat edellytykset täyttyvät.

60	65
MYEL 1 000 mk/kk	MYEL 1 500 mk/kk
TEL 4 000 mk/kk	TEL 2 000 mk/kk
	VEL 2 000 mk/kk
VEL 5 000 mk/kk	

Kokoaikatyön ansiot ovat yhteensä 10 000 markkaa. Jäljelle jäävät ansiot ovat yhteensä 5 500 markkaa eli 55 prosenttia kokoaikatyön ansioista. TEL:n ja VEL:n osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät. MYEL:n mukaisesti ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen, koska MYEL-toimintaa on lisätty.

Kokonaisansionalenema

$$10\ 000\ \text{mk} - 5\ 500\ \text{mk} = 4\ 500\ \text{mk}$$

Osa-aikaeläkkeeseen oikeuttavien lakien mukaiset ansionalenemat

$$9\ 000\ \text{mk} - 4\ 000\ \text{mk} = 5\ 000\ \text{mk}$$

TEL-osuus kokonaisansionalenemasta

$$\frac{2\ 000\ \text{mk}}{5\ 000\ \text{mk}} \times 4\ 500\ \text{mk} = 1\ 800\ \text{mk}$$

VEL-osuus kokonaisansionalenemasta

$$\frac{3\ 000\ \text{mk}}{5\ 000\ \text{mk}} \times 4\ 500\ \text{mk} = 2\ 700\ \text{mk}$$

Osa-aikaeläkkeet yhteensä

$$\begin{aligned} \text{TEL } 44\ \% \times 1\ 800\ \text{mk} &= 792\ \text{mk/kk} \\ \text{VEL } 50\ \% \times 2\ 700\ \text{mk} &= 1\ 350\ \text{mk/kk} \\ \text{yhteensä} &= 2\ 142\ \text{mk/kk.} \end{aligned}$$

Lakiosasto

21.11.1989

2.3

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä

TEL:n mukaan osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia osa-aikaeläkkeelle siirtymiseen mennessä karttuneista työeläkkeistä.

Jos hakijalla on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun lain mukaan ja osa-aikaeläkkeen määrä ylittää enimmäismäärän, osa-aikaeläkettä vähennetään eri lakien kesken niiden mukaan ansaittujen eläkeoikeuksien suhteessa (vrt. yhteensovituksessa suhteellinen vähennys).

VEL:n ja KES:n enimmäismäärää ja sen jakamista koskevat säännökset vastaavat TEL:n säännöksiä.

Esimerkki 7

Henkilöllä on ollut päättynyt KVTEL-palvelussuhde ja sen jälkeen rinnakkain TEL:n ja VEL:n alaista toimintaa. Hän vähentää molempia ja hakee osa-aikaeläkettä molemmista. Tulevaa aikaa, kokoaika-työtä jne. koskevat vaatimukset täyttyvät.

KVTEL	TEL palkka 4 800 mk/kk	60v	TEL 3 800 mk/kk	65v
	VEL palkka 6 200 mk/kk		VEL 1 800 mk/kk	

Osa-aikaeläkkeet yhteensä

TEL 44 % x 1 000 mk = 440 mk/kk
 VEL 50 % x 4 400 mk = 2 200 mk/kk
 yhteensä 2 640 mk/kk.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä lasketaan osa-aikaeläkkeelle siirtymiseen mennessä karttuneiden yhteensovitetujen eläkkeiden yhteismäärästä.

Osa-aikaeläketapahtuman hetkellä karttuneet eläkkeet

TEL-eläke 850 mk/kk
 VEL-eläke 2 000 mk/kk
 KVTEL-eläke 160 mk/kk
 Yhteensä 3 010 mk/kk

Lakiosasto

21.11.1989

Yhteensovitus ei tässä tapauksessa vaikuta karttuneeseen eläkkeeseen. Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 % karttuneesta yhteensovitetusta eläkkeestä.
 $75 \% \times 3\,010 \text{ mk} = 2\,257,50 \text{ mk}$
Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärän ylite
 $2\,640 \text{ mk} - 2\,257,50 \text{ mk} = 382,50 \text{ mk}$

Koska ansionalenemasta laskettu osa-aikaeläkkeen yhteismäärä ylittää enimmäismäärän, ylite vähennetään TEL- ja VEL-osa-aikaeläkkeistä näiden lakien mukaisesti osa-aikaeläkkeelle siirtymiseen mennessä ansaittujen eläkkeitten suhteessa. KVTEL-eläkettä ei siis oteta huomioon.

TEL 850 mk + VEL 2 000 mk = 2 850 mk

TEL:n suhteellinen osuus ylitteestä
 $\frac{850 \text{ mk}}{2\,850 \text{ mk}} \times 382,50 \text{ mk} = 114,08 \text{ mk}$

VEL:n suhteellinen osuus ylitteestä
 $\frac{2\,000 \text{ mk}}{2\,850 \text{ mk}} \times 382,50 \text{ mk} = 268,42 \text{ mk}$

Osa-aikaeläkkeet yhteensä
TEL 440 mk - 114,08 mk = 325,92 mk/kk
VEL 2 200 mk - 268,42 mk = 1 931,58 mk/kk
yhteensä 2 257,50 mk/kk

Lakiosasto

21.11.1989

3

Julkisen sektorin eläkkeen karttuminen osa-aikaeläkkeen aikana

Jos henkilö on osa-aikatyössä julkisessa palveluksessa, hänelle karttuu tästä palveluksesta normaalisti eläkettä VEL:n tai KES:n mukaisesti. Eläkepalkkana on osa-aikatyöstä laskettava eläkepalkka. Sitä ei koroteta ikäluokkakertoimilla kuten TEL:ssa.

Julkisella sektorilla henkilölle karttuu eläkettä myös osa-aikaeläkkeellä olon perusteella. Tämä eläke lasketaan ikään kuin henkilö olisi ollut osa-aikaeläkkeen ajan julkisessa palveluksessa. Eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään VEL- tai KES-kokoaikatyön ja VEL- tai KES-osa-aikatyön ansioiden erotusta (ansionalenemaa). Sitäkään ei koroteta ikäluokkakertoimilla.

Julkisen sektorin osa-aikatyön ja osa-aikaeläkkeellä olon perusteella laskettavat eläkkeen osat yhdessä vastaavat suunnilleen sitä eläkkeen osaa, minkä henkilö olisi kartuttanut, jos olisi jatkanut kokoaikaisessa työssä. Kun henkilö, joka saa osa-aikaeläkettä julkiselta sektorilta, jää vanhuuseläkkeelle, eläke lasketaan kolmesta eri osasta (mahdollisesti eri eläkejärjestelmistä): kokoaikatyöstä (julkisen sektorin eläkettä), osa-aikatyöstä (eläkettä joko julkiselta tai yksityiseltä sektorilta) ja osa-aikaeläkkeellä olosta (julkisen sektorin eläkettä).

4

Osa-aikaeläke muuksi eläkkeeksi

4.1

Osa-aikaeläke vanhuuseläkkeeksi

TEL:n mukaan se, miten osa-aikaeläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen, riippuu siitä, lopettaako eläkkeensaaja TEL-osa-aikatyönsä vai jatkaako hän edelleen TEL-osa-aikatyötään. Jos henkilön TEL-osa-aikatyö jatkuu, eläkkeen nimi muutetaan vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, mutta osa-aikaeläkkeen määrä säilyy entisellään. Eläke lasketaan uudelleen vanhuuseläkkeenä vasta, kun TEL-osa-aikatyö päättyy. Osa-aikaeläkkeen muuttumisesta vanhuuseläkkeeksi on annettu yksityiskohtaiset ohjeet yleiskirjeessä 35/86.

Jos henkilö siirtyy osa-aikaeläkkeelle julkiselta puolelta ja jatkaa yrittäjätoimintaansa, yrittäjä-

Lakiosasto

21.11.1989

toimintaan tehdään normaalisti tekninen katkaisu. Kun yrittäjätoiminnasta myönnetään vanhuuseläke, osa-aikaeläkkeen aikaista työtuloa korotetaan MYEL 8 §:n 7 momentin ja YEL 7 §:n 4 momentin mukaisilla kertoimilla myös silloin, kun julkisen sektorin osa-aikaeläkkeelle on siirrytty jo 58 vuoden iässä.

Julkisen sektorin osa-aikaeläke ei muutu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä eikä myöhemminkään, ellei osa-aikatyö pääty, vaan eläke jatkuu edelleen osa-aikaeläkkeenä. Jos osa-aikatyö päättyy 63 vuoden iässä tai myöhemmin, osa-aikaeläke lakkaa ja tilalle myönnetään hakemuksesta vanhuuseläke.

Silloin, kun julkisen sektorin osa-aikaeläkettä saavan osa-aikatyö on yksityisen sektorin työtä, eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden eikä 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Edellytyksenä on kuitenkin, että yksityisen sektorin osa-aikatyö päättyy. Henkilö saa tällöin vanhuuseläkkeenä julkiselta sektorilta kokoaikatyöstä karttuneen ja osa-aikaeläkkeellä olosta karttuneen eläkkeen. Yksityisen sektorin osa-aikatyöstä karttuneen eläkkeen eläkkeensaaja saa yksityisen sektorin eläkelakien mukaisesti 65 vuotiaana tai varhennettuna taikka lykättynä vanhuuseläkkeenä.

Lakiosasto

21.11.1989

Esimerkki 8

Henkilö on jäänyt osa-aikaeläkkeelle 58 vuotiaana päättäen VEL:n alaisen palveluksensa ja jatkaen TEL-työsuhdetta entisessä laajuudessaan. Seuraavassa on esitelty eri vaihtoehdot vanhuuseläkkeelle jäämisestä eri vanhuuseläkei'issä.

58

60

63

65

TEL	TEL	TEL	TEL
VEL			

60 - 62 v.

VEL-palveluksesta ja VEL-osa-aikaeläkkeellä olosta karttuneet vanhuuseläkkeet voi ottaa varhennettuina, edellyttäen, että osa-aikatyö päättyy.

TEL-työsuhteesta karttuneen vanhuuseläkkeen voi ottaa varhennettuna, jos TEL-työsuhde päättyy. Jos henkilö ottaa TEL-työsuhteesta varhennetun vanhuuseläkkeen, VEL-osa-aikaeläke lakkaa (estävä eläke). Tilalle voidaan hakemuksesta myöntää VEL-vanhuuseläke varhennettuna.

63 - 64 v.

VEL-palveluksesta ja VEL-osa-aikaeläkkeellä olosta karttuneet vanhuuseläkkeet saa vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen, edellyttäen, että osa-aikatyö päättyy.

TEL-työsuhteesta karttuneen vanhuuseläkkeen voi ottaa varhennettuna samasta ajankohdasta kuin VEL-vanhuuseläkkeen, edellyttäen, että TEL-työsuhde päättyy. Tässä iässä osa-aikatyöstä laskettavassa varhennetussa vanhuuseläkkeessä on tuleva aika.

Ellei osa-aikatyö pääty, eläke jatkuu edelleen VEL-osa-aikaeläkkeenä 63 vuoden iän täyttämisen jälkeenkin.

65 v.-

VEL-palveluksesta ja VEL-osa-aikaeläkkeellä olosta karttuneet vanhuuseläkkeet myönnetään, jos TEL-työsuhde päättyy. Vanhuuseläkkeeseen ei sisälly lykkäyskorotusta.

TEL-vanhuuseläke myönnetään, kun osa-aikatyö päättyy. Jos TEL-työsuhde päättyy 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen, vanhuuseläkkeeseen lasketaan lykkäyskorotus.

Lakiosasto

21.11.1989

Esimerkki 9

Henkilöllä on TEL-osa-aikaeläke ja TEL-osa-aika-työsuhde sekä VEL-osa-aikaeläke ja VEL-osa-aikapal-velussuhde. Hän lopettaa 63 vuoden iässä VEL-osa-aikatyön ja jatkaa TEL-osa-aikatyötä 65 vuoden ikään. Eläke määräytyy seuraavasti:

	60	63	65
TEL 40 % 4 000 mk/kk		TEL 2 000 mk/kk	TEL
VEL 60 % 6 000 mk/kk		VEL 2 000 mk/kk	

63 vuoden iässä

VEL-osa-aikatyö lakkaa. Jäljelle jäävässä TEL-työsuhteessa ansiot ovat edelleen 2 000 mk/kk.

VEL-osa-aikaeläke lakkaa, koska jäljelle jäävän osa-aikatyön ansio on vähemmän kuin 40 prosenttia kokoajatöiden eläkepalkkojen yhteismäärästä. Tilalle myönnetään hakemuksesta vanhuuseläke.

Myös TEL-osa-aikaeläke lakkaa, koska osa-aikatyön ansio on vähemmän kuin 35 prosenttia kokoajatöiden eläkepalkkojen yhteismäärästä. Vanhuuseläkettä ei voi saada varhennettuna ennen kuin TEL-työsuhde päättyy. Jos myös TEL-työsuhde päättyisi, syntyisi oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, johon liittyisi tuleva aika.

65 v.-

Kun osa-aikatyö päättyy, myönnetään TEL:n mukainen vanhuuseläke. Jos henkilö lykkää vanhuuseläkkeelle siirtymistä 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen, vanhuuseläkkeeseen lasketaan lykkäyskorotus.

Lakiosasto

21.11.1989

Esimerkki 10

Rinnakkaiset VEL-, YEL-, ja TEL-toiminnat, joista YEL- ja TEL-toiminnat jatkuvat osa-aikatyönä. TEL-työsuhde päättyy 65 vuoden iässä. YEL-toiminta jatkuu tässä 67 vuoden ikään saakka.

	60	65	67
YEL 4 000 mk/kk	YEL 4 000 mk/kk	YEL 4 000 mk/kk	YEL 4 000 mk/kk
TEL 6 000 mk/kk	TEL 4 000 mk/kk		
VEL 6 000 mk/kk			

- 60 vuoden iässä Henkilöllä on oikeus TEL- ja VEL-osa-aikaeläkkeeseen, koska jäljelle jäävä ansio 8 000 markkaa kuukaudessa on 50 prosenttia kokoaikaisen toiminnan ansioista. YEL-toiminnasta ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen, koska se jatkuu entisen laajuisena.
- 63 vuoden iässä Henkilöllä ei ole oikeutta VEL-vanhuuseläkkeeseen, koska osa-aikatyö jatkuu.
- 65 vuoden iässä Henkilöllä on oikeus TEL-työsuhteista laskettavaan vanhuuseläkkeeseen, koska TEL-työsuhde lakkaa. Myös VEL-osa-aikaeläke lakkaa, koska YEL-toiminta (4 000 mk/kk eli 25 %) ei yksinään täytä jäljelle jäävän ansion vaatimusta. Tilalle voidaan myöntää hakemuksesta VEL-vanhuuseläke. Henkilö voi halutessaan ottaa vanhuuseläkkeen myös YEL-toiminnasta riippumatta siitä, että YEL-toiminta jatkuu. Osa-aikaeläkkeen aikaista YEL-työtuloa korotetaan YEL 7 §:n 4 momentin mukaisilla kertoimilla.
- 67 vuoden iässä Jos henkilö lykkää YEL-vanhuuseläkkeen ottamisen 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen, vanhuuseläkkeeseen lasketaan lykkäyskorotus.

4.2

Osa-aikaeläke työkyvyttömyyseläkkeeksi

Osa-aikaeläkkeen saaminen ei estä sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan saamista. Osa-aikaeläkettä ei makseta sairausvakuutusrahastolle. Päivärahan ensisijaisuusaika vahvistetaan normaalisti ja työkyvyttömyyseläke alkaa ensisijaisuusajan päättyttyä.

Lakiosasto

21.11.1989

Jos osa-aikaeläkkeellä oleva ei hae päivärahaa, työkyvyttömyyseläke alkaa takautuvasti työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta. Samalta ajalta maksettu osa-aikaeläke katsotaan työkyvyttömyyseläkkeen osasuoritukseksi.

VEL:n mukaan työkyvyttömyyseläke alkaa vasta, kun oikeus työnantajan maksamaan sairausajanpalkkaan päättyy. KES:n mukaan työkyvyttömyyseläke alkaa (ellei SVL:n mukaista päivärahaa ole haettu) työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, mutta työkyvyttömyyseläkkeenä maksetaan työkyvyttömyyseläkkeen ja työnantajan maksaman sairausajanpalkan erotus.

4.3

Osa-aikaeläke yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi

Osa-aikaeläkkeen saaja voi olla oikeutettu yksilölliseen varhaiseläkkeeseen. Edellytyksenä on, että hakijan työkyky on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen voida kohtuudella edellyttää jatkavan osa-aikatyötään. Myös muiden yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytysten tulee täyttyä.

4.4

Osa-aikaeläkkeen jälkeen työttömyyseläke

4.4.1 Työttömyyspäiväraha-oikeus osa-aikatyön jatkuessa

Jos osa-aikaeläkkeellä oleva samalla hakee kokopäivätyötä, osa-aikaeläke ei estä työttömyyspäivärahan saamista osa-aikaeläkkeen ohella. Osa-aikaeläkkeen määrä kuitenkin vähennetään päivärahan (sekä peruspäivärahan että ansioon suhteutetun päivärahan) määrästä (Työttömyysturval 27 §).

Peruspäiväraha

Koska päivärahan saaja on samanaikaisesti osa-aikatyössä, osa-aikatyön ansiot otetaan huomioon peruspäivärahan määrää laskettaessa. Osa-aikatyössä olevalle lasketaan sovitellun päivärahan määrä siten, että peruspäivärahan tarveharkinnan perusteella määrätystä päivarahasta vähennetään 75 prosenttia osa-aikatyön palkan 650 markkaa ylittävästä osasta. Osa-aikatyön palkkaa ei oteta huomioon laskettaessa tarveharkinnan perusteella määrättyä peruspäivärahaa. Työttömänä osa-aikatyötä vastaanotavalle maksetaan 150 täyttä päivärahaa vastaava määrä, kuitenkin vähintään 18 kuukauden ajan.

Lakiosasto

21.11.1989

Ansioon suhteutettu päiväraha

Osa-aikaeläkettä saavan henkilön oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan määräytyy osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaisesti (TyöttömyysturvaL 16 § 6 mom.). Näin mm. työssä-oloehto ja päivärahan suuruus määräytyvät pääsääntöisesti kokoaikaisen työssäolon perusteella. Päivärahasta vähennetään maksussa oleva osa-aikaeläke.

Koska osa-aikaeläkkeen saajan tulee olla kokoaikatyötä hakeva ja koska osa-aikaeläkkeen ja osa-aikatyön ansiot otetaan huomioon, osa-aikaeläkkeellä oleva ei yleensä saa työttömyyspäivärahaa eikä näin ollen osa-aikaeläkkeen kestäessä oikeutta työttömyyseläkkeeseen.

4.4.2**Työttömyyspäiväraha-oikeus osa-aikatyön päättyessä**

Jos osa-aikatyö päättyy, henkilöllä on oikeus työttömyyspäivärahaan. Osa-aikaeläkettä saaneen henkilön peruspäivärahasta vähennetään päivärahan alkaessa vielä maksussa oleva osa-aikaeläke. Osa-aikaeläkkeen lakattua päiväraha maksetaan täysimääräisenä.

Välittömästi ennen ansioon suhteutetun päivärahan alkamista osa-aikaeläkettä saaneen henkilön oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan määräytyy osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaisesti. Näin ollen myös tässä tilanteessa työssäoloehto ja päivärahan suuruus määräytyvät pääsääntöisesti kokoaikaisen työssäolon perusteella. Jos osa-aikaeläkettä maksetaan vielä päivärahan alkaessa, osa-aikaeläkkeen määrä vähennetään päivärahan määrästä. Osa-aikaeläkkeen lakattua työttömyyspäiväraha maksetaan täysimääräisenä.

Osa-aikatyö voi olla keskeytyneenä 6 viikon ajan. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi (TEL 4 g § 2 mom.).

5**Osa-aikaeläkkeensaajien ansiotyön seuranta**

Eläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle sellaisista muutoksista, jotka vaikuttavat hänen oikeuteensa saada eläkettä tai eläkkeen määrään (TEL 17 a §).

Lakiosasto

21.11.1989

Vastaavanlainen ilmoitusvelvollisuus eläkkeensaajalla on myös VEL:n ja KES:n mukaan.

5.1

Eläkelaitoksen valvontatoimet

Eläkelaitos valvoo yleensä kuuden kuukauden välein eläkkeensaajalle lähetettävien tiedustelujen avulla, että osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset ovat edelleen olemassa. Eläkkeensaajan odotetaan palauttavan lomakkeen kahden viikon kuluessa sen vastaanottamisesta eläkelaitokselle, jonka jälkeen eläkelaitos tarkistaa eläkkeen määrän ja oikeuden eläkkeen jatkumiseen.

Kun osa-aikaeläkettä maksetaan kahdesta tai useammasta eläkelaitoksesta, valvonnasta huolehtii se eläkelaitos, jonka maksaman osa-aikaeläkkeen määrä on suurin. Tämä eläkelaitos lähettää tiedustelulomakkeen eläkkeensaajalle ja toimittaa vastauksen muihin osa-aikaeläkettä maksaviin eläkelaitoksiin.

Kuntien eläkevakuutus valvoo vuoden välein, että osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset ovat edelleen olemassa. Kuntien eläkevakuutus toimittaa eläkkeensaajan vastauksen muihin osa-aikaeläkettä maksaviin eläkelaitoksiin.

Jos osa-aikaeläke tulee keskeytettäväksi tai lakautettavaksi, eläkelaitos ilmottaa tästä puhelimitse välittömästi myös muille osa-aikaeläkettä maksaville eläkelaitoksille.

Lakiosasto

21.11.1989

TAULUKKO OSA-AIKAELÄKKEEN SAAMISEN EDELLYTYKSISTÄ

Laki	TEL	VEL	KES
Ikä	60	58	58
Työssä olo	Kokoaikatyötä viimeisen 18 kk:n aikana 12 kk, normaali kokoaikainen enimmäistyöaika tai 35 t/vko	Kokoaikatyötä viimeisen 5 v:n aikana 3 v, josta 6 kk välittömästi ennen eroa	Kokoaikatyötä viimeisen 5 v:n aikana 3 v, josta 4 kk välittömästi ennen eroa
Työhistoria	Edeltäneen 15 v:n aikana karttunut TEL 8 §:n 4 mom. mukaista peruseläkettä vähint. 5 v	---	---
Estävä eläke	Ei saa TEL 8 §:n 4 mom. mukaista peruseläkettä	Ei saa TEL 8 §:n 4 mom. mukaista peruseläkettä	Ei saa TEL 8 §:n 4 mom. mukaista peruseläkettä
Tuleva aika	Oikeus tulevaan aikaan	Oikeus tulevaan aikaan	Oikeus tulevaan aikaan
Työajan alenema	Jäljellä 16 - 28 t/vko	-	-
Ansion alenema	Jäljellä 35 - 70 % kokoaikatöiden ansioista	Jäljellä 40 - 60 % kokoaikatöiden ansioista	Jäljellä 40 - 60 % kokoaikatöiden ansioista
Yhdenjaksoisuus	Osa-aikatyö ei keskeytyneenä yli 6 vkoa	Osa-aikatyö ei keskeytyneenä yli 6 vkoa	Osa-aikatyö ei keskeytyneenä yli 6 vkoa
Määrä	44-64 % ansion-alenemasta	50 % ansion-alenemasta	50 % ansion-alenemasta
Enimmäismäärä	75 % karttuneesta eläketurvasta	75 % karttuneesta eläketurvasta	75 % karttuneesta eläketurvasta